

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים בעניינים מינהליים

עע"מ 5037/08

לפני:

כבוד הנשיאה (בדימ') מ' נאור
כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערות:

1. _____ חליל
2. _____ חליל
3. _____ חליל

נגד

המשיבים:

1. שר הפנים
2. מנהל לשכת מינהל האוכלוסין במזרח ירושלים

המבקשות להצטרף:

1. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה
זלצברגר – ע.ר.
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים
בירושלים מיום 5.5.2008 בתיק עת"מ 130/07 שניתן על ידי
כבוד סגנית הנשיא י' צור

תאריכי הישיבות:

י"ז בשבט התש"ע (1.2.2010)
ב' בניסן התשע"ג (13.3.2013)
י"א באדר התשע"ה (2.3.2015)
כ"ט בתשרי התשע"ז (31.10.2016)

בשם המערערות:

עו"ד חאתם אבו אחמד

בשם המשיבים:

עו"ד יצחק ברט

בשם המבקשות להצטרף:

עו"ד בנימין אחסתרובה

פסק-דין

הנשיאה (בדימ') מ' נאור:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים (סגנית הנשיא י' צור), שדחה את עתירת המערערת 1 – ילידת מזרח ירושלים – להחזיר לה את רישיונה לישיבת קבע בישראל ולמתן מעמד בישראל לבנותיה, המערערות 2-3.

המסגרת הנורמטיבית

1. בשנת 1967 הוחל הדין הישראלי על אזור מזרח ירושלים (ראו: צו סדרי השלטון והמשפט (מס' 1), התשכ"ז-1967, שהוצא מכוח סעיף 11ב לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948). המציאות המשפטית החדשה עוררה שאלות שונות, ובכללן שאלת מעמדם של מי שהיו תושבי מזרח ירושלים באותה עת (ראו: עע"ם 3268/14 אלחאק נ' שר הפנים, פסקה 2 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן (14.3.2017) (להלן: עניין אלחאק)). סוגיה זו הגיעה לפתחו של בית המשפט, אשר קבע כי יש לראות בתושבי מזרח ירושלים שהתפקדו במפקד האוכלוסין בשנת 1967 ובחרו שלא לקבל אזרחות כמי שקיבלו רישיון לישיבת קבע בישראל מכוח חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (ראו: בג"ץ 282/88 עווד נ' ראש הממשלה ושר הפנים, פ"ד מב(2) 424, 429-431 (1988) (להלן: עניין עווד); בג"ץ 5373/08 אבו לבדה נ' שרת החינוך, פסקה 22 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (6.2.2011)).

2. ראייתם של תושבי מזרח ירושלים כתושבי קבע לפי חוק הכניסה לישראל הביאה לכך שגם שלילתו של מעמדם תיעשה לפי ההסדר הקבוע בחוק ובתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד-1974 שהותקנו מכוחו. תקנות הכניסה לישראל קובעות כי תוקפו של רישיון לישיבת קבע יפקע, בין היתר, אם "... בעל הרישיון עזב את ישראל והשתקע במדינה מחוץ לישראל" (תקנה 11(ג)). עוד נקבע בתקנות כי חזקה ניתנת לסתירה היא, שאדם השתקע במדינה אחרת אם למשל הוא שהה מחוץ לישראל תקופה של שבע שנים לפחות או אם קיבל את האזרחות של המדינה שבה שהה (תקנה 11א; בג"ץ 7023/94 שקאקי נ' שר הפנים (6.6.1995) (להלן: עניין שקאקי)). בהתאם להוראות דין אלה, נקבע בשורה של פסקי-דין כי תושב מזרח ירושלים שהעתיק את מרכז חייו למדינה אחרת – רישיון ישיבת הקבע שלו פוקע "מתוכו הוא" (ראו: עניין עווד, שבו נקבעה ההלכה המנחה בנושא, בעמוד 433; כן ראו: עניין אלחאק, פסקה 2 לפסק דינו של השופט מ' מזוז). אם כן, הקביעה כי תושבי מזרח ירושלים הם בעלי

רישיונות לישיבת קבע (אף שהם ילידי המקום), מאפשרת להפקיע את מעמדם אם נמצא שהם העתיקו את מרכז חייהם מחוץ לישראל.

3. בטרם תובאנה העובדות הרלוונטיות לענייננו, יצוין למען השלמת התמונה כי לימים ביקשה המדינה להקל על מי שתושבות הקבע שלו פקעה כתוצאה מהעתקת מרכז חייו אל מדינה אחרת (ראו: עניין אלחאק, פסקה 4 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן). הדבר בא לידי ביטוי בנוהל מס' 5.2.0018 "נוהל פקיעת אשרת רשיון לישיבת קבע" (3.1.2008) עליו הצהיר שר הפנים לשעבר, נתן שרנסקי, במסגרת תשובה לעתירה שהוגשה בבג"ץ 2227/98 המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים. לפי נוהל זה, ניתן בין היתר להשיב לאדם רישיון קבע שפקע עקב שהייה במדינה אחרת מעל לשבע שנים, ובלבד שהוא לא קיבל אזרחות זרה (להלן: נוהל שרנסקי). לאחרונה אף החליט שר הפנים להקל עוד על מתן רישיון לישיבת קבע לתושבי מזרח ירושלים שתושבותם פקעה (פסקה 5 להודעה מעדכנת מטעם המשיבים מיום 17.11.2017). בהתאם להחלטת שר הפנים, כעת גם מי שהתאזרח במדינה אחרת ועומד בתנאים מסוימים זכאי שרישיון ישיבת הקבע יוחזר לו (שם; ראו גם: עניין אלחאק; המדיניות החדשה תכונה להלן "המדיניות המרחיבה"). להשלכותיה של המדיניות המרחיבה על הערעור שלפנינו אדרש בהמשך הדברים.

רקע עובדתי

4. המערערת נולדה בירושלים בשנת 1960 והחזיקה ברישיון לישיבת קבע בישראל. לפי פסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים, בשנת 1980 לכל המאוחר עברה המערערת לארצות הברית ונישאה שם לבעלה לשעבר, תושב אזור יהודה והשומרון, בעל אזרחות אמריקאית. המערערת רכשה אף היא אזרחות אמריקאית. במרוצת השנים נולדו לבני הזוג שבעה ילדים, וביניהם המערערות 2-3. המערערת נולדה בארצות הברית בשנת 1989 והמערערת 3 נולדה בשנת 1994 בישראל, וגם לשתיהן אזרחות אמריקאית. בשנת 1994 שבה המערערת לישראל באופן סופי ומאז לטענתה לא יצאה את גבולותיה.

5. אין מחלוקת בין הצדדים כי למצער בין השנים 1980-1994 (14 שנים) שהתה המערערת בארצות הברית ובישראל לסירוגין. עם זאת, הדעות נחלקו באשר למשך שהייתה של המערערת בארצות הברית במהלך תקופה זו. לטענת המערערת, במהלך השנים 1980 – 1994 היא בילתה את רוב זמנה בישראל (פסקה 17 לסיכומי המערערות

מיום 24.6.2009). לעומת זאת, לדברי המשיבים, בין שנים אלה שהתה המערערת בעיקר בארצות הברית, וזאת למעט שני ביקורים בני חודש, ביקור בן שלושה חודשים, ביקור בן תשעה חודשים וביקור בן שנה ועשרה חודשים בישראל (פסקה 12 לסיכומי הטענות מטעם המשיבים מיום 21.1.2010). המשיבים ביססו את טענתם על פלט כניסות ויציאות של המערערת מישראל ועל רישומי משרד הפנים. יוער כי עיון בפלט – שצורף במקור לכתב התשובה של המשיבים וכן כנספח י"ג לערעור שלפנינו – מעורר שאלות. הפרטים הרלוונטיים המופיעים בפלט הם כדלקמן:

סוג	מספר זהות/דרכון	תאריך יציאה	תאריך כניסה	רשיון
זר	G 625934 00		12.3.1994	2/ב
זר	G 625934 00	30.10.1991	18.9.1991	2/ב
זר	G 625934 00	13.10.1988	24.8.1986	2/ב
		7.12.1980	12.5.1983	
		30.9.1977	19.9.1980	
		11.7.1977	7.8.1977	

עיון בפלט מעלה, כי החל משנת 1983 קיימת אי-בהירות לגבי מועדי הכניסות והיציאות של המערערת. עם זאת, המערערת לא העלו טענות בעניין זה, נמנעו מלהביא ראיות מטעמן לתמיכה בטענתן כי המערערת שהתה במהלך רוב התקופה בישראל ולמעשה – בערעורן הן ביקשו להסתמך על נתוני הפלט (ראו למשל: פסקה 14 לסיכומי המערערת מיום 24.6.2009). בנסיבות אלה, אני סבורה כי ניתן להסתמך על הנתונים המופיעים בו. כך או כך, אין חולק כי בשנת 1994 שבה המערערת כאמור באופן סופי לישראל.

6. לאחר שובה ארצה, הגישה המערערת בשנת 1995 בקשה לאיחוד משפחות עם בעלה וילדיה, לרבות המערערות 2-3. בקשה זו סורבה בחודש יוני 1997 מהטעם שהמערערת לא הוכיחה כי מרכז חייה בישראל, ולא משום שתושבותה פקעה (נספח מש/2 לסיכומי המשיבים, נספח ה'). כשלושה חודשים לאחר מכן נגרעה המערערת ממרשם האוכלוסין ביום 24.9.1997, ללא שימוע, ונשלחה לה הודעה על פקיעת התושבות. לטענת המערערת, כנגד ההודעה על פקיעת התושבות הוגש ערר. לדבריהן, כעבור כשנה פנה בא-כוחה דאז של המערערת למשרד הפנים בבקשה לזרוז את הטיפול בערר זה (נספח מש/2 לסיכומי המשיבים, נספח ו'). מנגד, לטענת המשיבים ערר כזה

לא נמצא במשרד הפנים. המערערות מצדן לא צירפו לכתבי בית הדין את הערר ואף לא הזכירו אותו בטענותיהן, אלא מצאו לצרף לסיכומיהן בקשה לבירור תושבות מיום 24.9.1997 (נספח ג' לסיכומי המערערות מיום 24.6.2009).

7. בחלוף כשלוש שנים, פנתה המערערת במהלך השנים 2000-2002 מספר פעמים למשיבים בעניין מעמדה בישראל, בין באמצעות באי-כוחה ובין באמצעות אחרים. כך, למשל, ביום 28.3.2000 התקבל במשרד הפנים מכתב מחברת הכנסת דאז נעמי חזן, שבו עמדה חברת הכנסת על כך שביום 24.9.1997 ביקשה המערערת להחזיר לה את תעודת הזהות שלה, אך טרם קיבלה תשובה בנושא (נספח מ/ש/2 לסיכומי המשיבים, נספח ז'). במכתב תגובה מיום 14.5.2000 נמסר לחברת הכנסת כי בקשת המערערת לאיחוד משפחות נדחתה משום שהיא לא המציאה מסמכים להוכחת מרכז חיים בישראל וכי בשל היותה אזרחית אמריקאית תושבותה פקעה (נספח מ/ש/2 לסיכומי המשיבים, נספח ח'). חרף מענה זה, המערערת נמנעה באותה עת מלפנות לערכאות.

8. בחודש אפריל 2005 התקיים למערערת שימוע. במהלך השימוע טענה המערערת שהיא עזבה את בעלה בשנת 1994 והגיעה עם ילדיה לישראל. בתגובה לשאלה כיצד טענה זו מתיישבת עם העובדה שהגישה בשנת 1995 בקשה לאיחוד משפחות, הסבירה המערערת שהיא רצתה להשלים עם בעלה, אך לאחר שהוא היה אלים כלפיה היא ניתקה עמו קשר. בהמשך היא המציאה הסכם גירושין. עוד ביקשה המערערת בשימוע שעניינה יידון יחד עם בנותיה – המערערות 2-3 (נספח מ/ש/2 לסיכומי המשיבים, נספח י"ב). בעקבות השימוע נבדקה פנייתה של המערערת פעם נוספת, והוחלט שלא לשנות מההחלטה שלפיה רישיון ישיבת הקבע שלה פקע כדין. כן צוין בהחלטה כי הדברים האמורים נמסרו למערערת בעבר – בשנת 1995, בשנת 1997 ובשנת 2000 (נספח מ/ש/2 לסיכומי המשיבים, נספח י"ג). כנגד החלטה זו הגישה המערערת עתירה מינהלית (עת"מ 696/05) שנמחקה לאחר שהצדדים הסכימו שעניינה של המערערת יובא לבחינת הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים (להלן: הוועדה ההומניטארית).

9. בשנת 2007 דחתה הוועדה ההומניטארית את בקשת המערערת ובעקבות זאת הוגשה העתירה המינהלית מושא הערעור שלפנינו.

העתירה ופסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים

10. בעתירה ביקשה המערערת מספר סעדים הנוגעים לה ולבנותיה, המערערות 2 – 3. ראשית ביקשה המערערת כי תושבותה ותעודת הזהות שלה תוחזרנה לה. לגבי בנותיה, ביקשה המערערת כי הן תירשמנה במרשם האוכלוסין הישראלי ובתעודת הזהות שלה, בפרט בהתחשב בכך שהמערערת 3 נולדה בישראל. בנוסף לכך ביקשה המערערת כי המשיבים יתחשבו בתקופת הזמן הממושכת שחלפה מאז שהיא ובנותיה חזרו לישראל.

11. במסגרת הדיונים בבית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים ניתן ביום 18.4.2007 צו ביניים שמנע את הרחקתן של המערערות מישראל. בטרם נדונה העתירה לגופה, הסכימו הצדדים כי הוועדה ההומניטארית תדון פעם נוספת בעניינה של המערערת, וזאת על רקע טענתה של המערערת לאלימות מצד בעלה לשעבר. הוועדה ההומניטארית סירבה בשנית לבקשה, וזאת מן הטעם כי טענות המערערת לאלימות במשפחה לא הוכחו ואף לא הוזכרו בעתירתה הקודמת. לנוכח החלטת הוועדה ההומניטארית נדרש בית המשפט לעניינים מינהליים להכריע בעתירה לגופה והחליט לדחותה.

12. בית המשפט לעניינים מינהליים קבע כי אין מקום להתערב בהחלטת המשיבים לשלול את מעמדה של המערערת, שכן נמצא כי היא שהתה תקופה ממושכת בארצות הברית ואף רכשה אזרחות אמריקאית. עוד נקבע כי אין להשיב למערערת את רישיונה לישיבת קבע מכוח "נוהל שרנסקי" הנזכר לעיל, שכן נוהל זה אינו מאפשר השבת מעמד למי שרכש אזרחות זרה. טענותיהן של המערערות בדבר הפגיעה בזכותן לחיי משפחה ובעקרון טובת הילד נדחו אף הן. לבסוף, נקבע שאין מקום להתערב בהחלטת הוועדה ההומניטארית, אשר נדרשה לעניינה של המערערת פעמיים.

המערערות לא השלימו עם פסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים וביום 4.6.2008 הגישו את הערעור שלפנינו.

13. המערערות מיקדו את טענותיהן בכך שמזה שנים ארוכות הן שוהות בישראל וכי הדבר מקנה להן זכות להשבת תושבות הקבע למערערת ולמתן מעמד זה למערערות 2-3. בנוסף לכך, לטענתן, המערערת לא ניתקה מעולם את הקשר לישראל. לדבריהן רכישת האזרחות בארצות הברית הייתה מתוקף נישואיה ולידת ילדיה, ובמהלך שהותה שם ניסתה לשכנע את בעלה לשוב עמה לישראל שהייתה ועודנה מרכז חייה. לביסוס טענות אלה, הפנו המערערות לביקוריה הרבים של המערערת בישראל, המצביעים לגישתן על כך שהמערערת מעולם לא העבירה את מרכז חייה לארצות הברית. עוד נטען שלמערערת לא נערך שימוע בטרם מתן ההודעה על פקיעת תושבותה, שזכותה לחיי משפחה נפגעה ושהטיפול בעניינה התעכב באופן בלתי סביר. כן טענו המערערות שבשיחות שקיימה המערערת עם גורמים שונים במשרד הפנים נאמר לה שתקבל את תושבותה בחזרה וכי בנותיה יזכו למעמד בישראל. לבסוף נטען, כי הימנעות המשיבים מלהסדיר את מעמדה של המערערת 3, שנולדה בישראל, לוקה בחוסר סבירות וכי סירובם לרשום את המערערות 2-3 במרשם האוכלוסין בישראל מנוגד לעקרון טובת הילד.

14. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר והאגודה לזכויות האזרח בישראל הגישו בקשה להצטרף להליך כדידות בית המשפט ביום 10.1.2010. המבקשות להצטרף טענו שההליך הנוכחי מעורר שאלות עקרוניות בדבר מעמדם של תושבי מזרח ירושלים. לטענתן, הלכת עווד – המאפשרת כזכור להפקיע את תושבות הקבע של תושבי מזרח ירושלים שהעבירו את מרכז חייהם למדינות אחרות – היא הלכה קשה אשר מוצדק לשנותה.

15. המשיבים טענו מנגד כי יש לדחות את הערעור וסמכו ידיהם על נימוקי פסק הדין של בית המשפט לעניינים מינהליים. לטענתם, בית המשפט לעניינים מינהליים יישם כראוי את ההלכה הפסוקה על נסיבות המקרה ולא נפל במסקנותיו כל פגם. נטען שהמערערת שהתה מחוץ לישראל למעלה משבע שנים ושהיא קיבלה אזרחות זרה. לכן, קמה חזקה שלפיה המערערת השתקעה מחוץ לישראל ולא הוצגו כל עובדות שיש בהן כדי לסתור חזקה זו.

16. ביום 3.8.2008 קבע בית-משפט זה שהמערערות לא יורחקו מישראל עד להכרעה בערעור. בהמשך לכך התקיימו בערעור ארבעה דיונים על-פה, אשר במהלכם ולאחריהם ניסה בית המשפט להביא את הצדדים להסכמות שייתרו את הצורך להכריע בערעור לגופו. בעלי הדין גילו נכונות לכך, ובעקבות זאת הוחזר עניינה של המערערת לוועדה ההומניטארית מספר פעמים נוספות.

17. בסופו של דבר – לאחר מתן ארכות לא מעטות וכן השהיית ההליך עד למתן פסק-דין בהליך אחר (שנמחק לבסוף בהסכמה) – עדכנו המשיבים ביום 3.4.2014 שמנכ"ל משרד רשות האוכלוסין וההגירה החליט לאמץ את המלצת הוועדה ההומניטארית ליתן למערערת רישיון ישיבה בישראל מסוג ב/1 לתקופה של שנתיים, בכפוף לחידוש האישור בתום השנה הראשונה. דעתן של המערערות לא נחה מכך. הן ביקשו, בין היתר, שעניינן של המערערות 2-3 יידון אף הוא בוועדה ההומניטארית. בתגובה לבקשה זו, ציינו המשיבים כי השתיים נרשמו במרשם האוכלוסין של אזור יהודה והשומרון. לדבריהם, סעיף 2 לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 (להלן: חוק האזרחות (הוראת שעה)) אוסר על מתן מעמד לפלסטינים תושבי אזור. על כן, בהיותן של המערערות 2-3 תושבות אזור יהודה והשומרון – טענו המשיבים – אין אפשרות להעניק להן רישיון לישיבה בישראל. המערערות טענו בתשובה לכך כי מאחר שהמערערות 2-3 לא קיבלו מעמד בישראל במשך שנים ארוכות, לא היה מנוס מרישומן במרשם האוכלוסין של יהודה והשומרון לצורך קבלת שירותים רפואיים ורישום לבתי-ספר. הן ביקשו כי בנסיבות אלה בית המשפט יתייחס אליהן כאל אמן, המערערת, שאינה נחשבת כתושבת האזור.

18. בעקבות ההתפתחויות המתוארות לעיל, הוסכם כי המערערות 2-3 תגשנה בקשה לוועדה המייעצת הפועלת מכוח סעיף 1א3 לחוק האזרחות (הוראת שעה) (להלן: הוועדה המייעצת), והמוסמכת לתת מעמד לתושבי אזור במקרים חריגים המצדיקים זאת. במקביל הוארך רישיונה של המערערת בשנה נוספת (ראו: פרוטוקול הדיון מיום 2.3.2015). ואולם, כשהגיע זמנה של הוועדה המייעצת להחליט בעניינן של המערערות 2-3, עמדה שנת ההארכה בפני סיום. על רקע זה, הוועדה המייעצת ראתה לנכון להמתין עד לקבלת החלטה חדשה בעניינה של המערערת, בטרם תכריע בבקשתן של המערערות 2-3.

19. ביום 29.2.2016 הודיעו המשיבים שהתעורר ספק אם מרכז חייהן של המערערות כולן הוא בישראל ולכן נוצר קושי בהארכת רישיונה של המערערת. בעקבות זאת הפנו המשיבים את המערערת פעם נוספת לוועדה ההומניטארית. ביום 8.8.2016 הודיעו המשיבים שהוועדה ההומניטארית החליטה לדחות את בקשתה של המערערת, שכן נמצא כי היא מתגוררת ברמאללה. מסקנה זו השפיעה גם על המערערות 2-3. המשיבים מסרו כי הוועדה המייעצת אינה מוסמכת עוד לדון בעניינן, וזאת מאחר שהיא רשאית לדון רק בבקשתו של מי שבן משפחתו שוהה בישראל כדין. בשלב זה נקבע הערעור לדיון רביעי ואחרון לפני ההרכב הנוכחי.

20. לאחר שמיעת הערות בית המשפט בדיון שהתקיים ביום 31.10.2016, הוחלט כי המשיבים ישקלו פעם נוספת את עמדתם, תוך שימת לב לשאלות העקרוניות המתעוררות בערעור בנושא מעמדם של תושבי מזרח ירושלים. בעקבות זאת נערך למערערת שימוע ביום 21.12.2016 והיא נתבקשה להמציא מסמכים להוכחת מרכז חיים בישראל. ביום 22.3.2017 עדכנו המשיבים שהוועדה ההומניטארית דנה בעניינה של המערערת והחליטה להעניק לה רישיון ישיבה מסוג ב/1 למשך שנה נוספת, שלישית במספר. החלטה זו התבססה, בין היתר, על כך שמהמסמכים שהגישה המערערת עלה שהחל מחודש פברואר 2016 היא מתגוררת בבית שרכשה בתחומי ישראל. המערערות טענו בתגובה כי ההליכים בעניינן נמשכים מזה שנים ארוכות, ולפיכך אין עוד הצדקה להסתפק ברישיון זמני. המשיבים השיבו כי בכפוף לבחינה נוספת של מרכז חייה של המערערת וכן בכפוף לבדיקה אם קיימת מניעה פלילית או ביטחונית בעניינה, יינתן לה בתום השנה האמורה רישיון מסוג א/5. באשר למערערות 2-3, הבהירו המשיבים כי הן רשאיות לפנות לוועדה המייעצת. המערערות הביעו התנגדות נחרצת לכך וביקשו להורות למשיבים להשיב למערערת את מעמדה כתושבת קבע ולהעניק לבנותיה מעמד זהה.

21. ביני לביני, ולאחר הדיון האחרון, ניתן פסק הדין הנזכר לעיל בעניין אלחאק, שבו נרשמה הצהרתם של המשיבים על מדיניותו החדשה של שר הפנים ("המדיניות המרחיבה"), המאפשרת כזכור בתנאים מסוימים להשיב מעמד של תושבות קבע גם לאדם ששהה מחוץ לישראל תקופה ארוכה ואף רכש אזרחות של מדינה זרה. המשיבים התבקשו ביוזמת בית המשפט להתייחס לשאלה אם המדיניות המרחיבה האמורה משליכה על הערעור שלפנינו (הנשיאה (כדימ') מ' נאור, החלטה מיום 14.11.2017). בעקבות החלטה זו, הודיעו המשיבים ביום 17.11.2017 כי המערערת הוכיחה שמרכז חייה הוא בישראל. לכן, כך הודיעו, בהתאם למדיניות המרחיבה, המערערת תקבל רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 למשך שנתיים, בכפוף לבדיקה של מניעה ביטחונית או

פלילית. בתום תקופה זו היא תקבל את רישיון ישיבת הקבע המיוחל, אם לא תימצא לכך מניעה כלשהי. באשר למערערות 2-3, חזרו המשיבים על עמדתם שלפיה מכיוון שהן רשומות במרשם האוכלוסין של יהודה והשומרון, עליהן להגיש בקשה לוועדה המייעצת שתוכל לבחון אם הן עומדות בתנאים לקבלת מעמד. המערערות התנגדו למתווה זה וחזרו על טענתן שלפיה הן זכאיות כולן למעמד של תושבות קבע בישראל.

22. עמדתי בהרחבה על השתלשלות העניינים בערעור, המסבירה את התמשכות ההליכים לפנינו. משמאמינו למצוא פתרון מוסכם על הצדדים מוצו, הגיעה העת להכריע בערעור, בשים לב להתפתחויות שפורטו לעיל.

דיון והכרעה

23. בערעור נדרשנו להכריע בשאלה אם תושבותה של המערערת פקעה עקב שהייה מחוץ לישראל ורכישת אזרחות זרה. לחלופין הועלתה השאלה אם יש מקום להרהר אחר תקפה של הלכת עווד. ואולם, דומה כי מלכתחילה המוקד של הסכסוך היה מצוי דווקא בשאלה אם נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה – בכללן שהייתה של המערערת בישראל מאז שנת 1994 – מצדיקות כי המערערת תזכה מחדש במעמד תושבות הקבע שפקע וכי בנותיה תקבלנה מעמד זהה.

24. כפי שהוסבר בהרחבה לעיל, מעמדם של תושבי מזרח ירושלים שהתפקדו במפקד האוכלוסין מוסדר בחוק הכניסה לישראל, שמכוחו רואים בתושבים אלה כמחזיקי רישיון לישיבת קבע. תושבות הקבע ניזונה מ"מציאות החיים" המצביעה על זיקה בין מחזיק הרישיון לבין מקום מושבו (עניין אלחאק, פסקה 18 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן). השאלה מתי המציאות מלמדת על כך שאדם חדל מלשבת קבע במדינה היא שאלה מורכבת. כפי שצוין בעניין עווד:

"... לעתים קרובות קשה להצביע על נקודת זמן מסוימת, שבה חדל אדם מלשבת קבע במדינה, וכי קיים בוודאי מרחב של זמן, שבו מרכז חייו של אדם כאילו מרחף לו בין מקומו הקודם למקומו החדש" (שם, בעמוד 433).

על רקע זה הותקנה תקנה 11א לתקנות הכניסה לישראל, הקובעת "חזקות השתקעות" (ניתנות לסתירה) במדינה אחרת, אם נתקיימו העובדות המנויות בהן. יוער, כי גם אם לא התקיימו התנאים שבתקנה זו, רישיון לישיבת קבע עשוי לפקוע אם מכלול הנסיבות

מצביע על העברת מרכז חיים למדינה אחרת (ראו: עע"מ 5829/05 דארי נ' משרד הפנים, פסקה 7 לפסק דינה של השופטת ד' ברלינר (20.9.2007) והאסמכתאות שם (להלן: עניין דארי)).

25. במקרה שלפנינו קבע בית המשפט לעניינים מינהליים כי התקיימו עובדות המקימות "חזקת השתקעות" כאמור. ראשית נמצא כי המערערת שהתה מעל לשבע שנים במדינה אחרת (תקנה 11א(1) לתקנות הכניסה לישראל). מסקנה זו התבססה על כך שהמערערת שהתה בארצות הברית למצער 14 שנים (החל משנת 1980) שבמהלכן היא חזרה ארצה ל"ביקורים ספורים וקצרים בלבד". קביעה עובדתית זו אינה נקייה מספקות, שכן אחד מהביקורים נמשך כשנתיים. מבלי לקבוע מסמרות, דומה כי שהייה לפרק זמן כזה עשויה "לקטוע" את רצף המגורים במדינה זרה, באופן שלא יקיים את הדרישה לשהייה של מעל לשבע שנים בה. מכל מקום, אין צורך להכריע בכך שכן בענייננו מתקיימת חזקה אחרת, חלופית, היא קבלת אזרחות של מדינה זרה (תקנה 11א(3) לתקנות הכניסה לישראל). כפי שנקבע בפסיקה, רכישת אזרחות של מדינה אחרת הינה אינדיקציה חזקה לקביעת מרכז חיים באותה מדינה (ראו: עניין דארי, פסקה 12 לפסק דינה של השופטת ד' ברלינר). לחזקה זו מתווספת במקרה הנוכחי שהייה לא קצרה – גם אם לא בת שבע שנים רצופות – של המערערת באותה מדינה עם בעלה וילדיה, אשר ארבעה מהם נולדו בה (ראו והשוו: שם; עניין שקאקי; בג"ץ 974/94 זגארי נ' שר הפנים (27.6.1994); בג"ץ 293/87 תורגמן נ' שר הפנים (6.6.1988)). המערערת טענה אמנם כי מבחינתה שהותה בארצות הברית הייתה זמנית, אך דומה שצדק בית המשפט לעניינים מינהליים בקביעתו כי לפי ההלכה הפסוקה המבחן המכריע הוא מציאות החיים כפי שהיא משתקפת בפועל, ולא לפי המתחולל בלבו של אדם פנימה (ראו: עניין עווד, בעמוד 433). גם העובדה שהמערערת עזבה לארצות הברית כדי להתלוות לבעלה או החלטתה ללדת חלק מילדיה בישראל אינן בהכרח מסייעות לה (ראו והשוו: בג"ץ 7603/96 מלאעבי נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד נט(4) 337 (2005)). בנוסף לכך ראוי לציין כי מהמועד שבו הודע למערערת באופן רשמי על כך שרישיונה פקע (לכל המאוחר בשנת 1997) ועד לפנייתה הראשונה לערכאות חלפו כשמונה שנים. חלוף השנים הקשה על בירור טענותיה בנוגע לסיבות לשהייתה בארצות הברית, והימנעותה מלפנות לערכאות במשך תקופה ארוכה זו עשויה לעלות כדי שיהוי (השוו: עניין אלחאק, פסקה 16 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן).

26. לנוכח האמור לעיל, לכאורה אין עוד מקום להרהר אחר הקביעה כי רישיון ישיבת קבע של המערערת פקע. עם זאת, לגישתי אין צורך להכריע בכך, שכן ממילא – כפי שיוסבר בהמשך – קיים בענייננו אפיק חלופי להסדרת מעמדה. מסיבה זו אף לא מצאתי להידרש מחדש לתקפה של הלכת עווד. אין לכחד: הלכת עווד אינה פשוטה. היא ביטלה במידה רבה את ההבחנה "בין מי שקיבל מעמד של תושב קבע מכיוון שנולד בישראל (או בשטח שהפך להיות חלק מישראל) וגדל בה לבין מי שקיבל מעמד של תושב קבע לאחר שהיגר לישראל" (ראו: עניין דארי, פסקה 11 לפסק דינה של השופטת ד' ברלינר). היא אף מתעלמת במידה מסוימת מזיקתם החזקה של תושבי מזרח ירושלים שהתפקדו במפקד האוכלוסין למקום מגוריהם. ואכן, בשנים האחרונות נשמעו קולות בפסיקתו של בית-משפט זה המבקשים לצמצם את היקפה של הלכת עווד או את השלכותיה. כך, למשל, בעניין דארי צוין כי ייתכן שבמסגרת השקילה אם נותקה זיקתו של פלוני לישראל, יש לתת משקל גם לשאלה מהו הבסיס שעליו נשען רישיונו לישיבת קבע (שם; ראו גם: עע"ם 9807/09 זרינה נ' משרד הפנים, פסקה 21 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל (1.8.2011)). עם זאת, משקיים כאמור פתרון אחר למחלוקת, אליו אדרש עתה, איני סבורה כי יש צורך לדון במקרה שלפנינו בשאלות הנכבדות שמעוררת הלכת עווד. אילו סברתי כי הדבר הכרחי, הייתי מציעה לחברותיי לדון בעניין בהרכב מורחב.

27. כפי שנקבע לאחרונה, גם כאשר רישיון ישיבת קבע פוקע, אין הדבר מונע משר הפנים מלהפעיל את סמכותו בחוק הכניסה לישראל (סעיף 2(א)) להקנות רישיונות לישיבת קבע לפי שיקול דעתו (ראו: עניין אלחאק, פסקה 18 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן). משמעות הדברים היא, כי תושב מזרח ירושלים שרישיונו פקע רשאי להגיש בקשה לשר הפנים לקבלת רישיון לישיבת קבע. על שר הפנים להפעיל את שיקול דעתו אם ליתן רישיון בנסיבות אלה לפי כללי המשפט המינהלי, בכפוף לביקורת שיפוטית (שם, פסקה 19). כפי שצוין בעניין אלחאק בהקשר זה, כאשר שר הפנים שוקל השבה של רישיון לישיבת קבע לתושבי מזרח ירושלים, עליו "להתחשב במצבם הייחודי של תושבים אלה – שבשונה מעניינם של מי שהיגרו לישראל ומבקשים לקבל בה מעמד – הם בעלי זיקה חזקה למקום מגוריהם... והם מקיימים בו חיי משפחה וקהילה במשך שנים" (שם). במילים אחרות, עליו להתחשב במעמדם המיוחד "כתושבים ילידים" (שם, פסקה 3 לפסק דינו של השופט מ' מזוז; השוו: בג"ץ 7803/06 אבו ערפה נ' שר הפנים (13.9.2017)). ואכן, כפי שפורט בהרחבה לעיל, משרד הפנים יישם נהלים להקל על מתן רישיון לישיבת קבע לתושבי מזרח ירושלים שתושבותם פקעה. הדבר בא לידי ביטוי בתחילה ב"נוהל שרנסקי", המתיר השבה של רישיון לישיבת קבע גם למי ששהה זמן ממושך במדינה זרה, ולאחרונה ב"מדיניות

המרחיבה", המאפשרת השבת רישיון גם אם המבקש התאזרח במדינה זרה. המדיניות המרחיבה צוטטה בעניין אלחאק. למען הבהירות אביאה כאן כלשונה:

"בהתאם למדיניות זו, אם המבקש שמר על זיקותיו לישראל, ככלל יינתן לו רישיון ישיבה בישראל (לאחר הוכחת מרכז חיים והשתקעות בישראל). שר הפנים קבע שני חריגים עיקריים למדיניות מרחיבה זו (מלבד מקרים שבהם הפונה לא שמר על זיקותיו לישראל): (1) מקרה שקיימת בו מניעה פלילית בטחונות או אחרת; (2) כאשר התושבות פקעה מבלי שהמבקש היה תושב בפועל משך תקופה משמעותית בישראל – לדוגמא, אם עזב את ישראל מייד אחרי שקיבל את רשיונו לישיבת קבע".

לפי הנפסק, "מדיניות מקלה זו, כמו גם נוהל שרנסקי... מעידים כי השר מכיר במעמד הייחודי של תושבי מזרח ירושלים ובמשקל שיש ליתן לנסיבותיהם הייחודיות" (עניין אלחאק, פסקה 20 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן). ומדברים נכוחים אלה – לענייננו אנו.

28. לאחר הליכים ארוכים בעניינה של המערערת, הודיעו כאמור המשיבים כי המערערת עומדת בתנאי המדיניות המרחיבה. הם מבקשים ליישם בעניינה את המתווה הנוהג במקרים דומים, דהיינו מתן רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 למשך שנתיים, ולאחר מכן – בכפוף להוכחת מרכז חיים בישראל ולהיעדר מניעה – מתן רישיון ישיבת קבע. המערערת כאמור מתנגדת ליישום המדיניות המרחיבה בדרך זו, ולדבריה אין הצדקה לעכב עוד את מתן רישיון הקבע.

29. כפי שהובהר לעיל, החלטתו של שר הפנים להשיב רישיון לישיבת קבע כפופה, ככל החלטה מינהלית, לביקורת שיפוטית. אף שככלל דומה כי מתווה המדיניות המרחיבה הוא סביר (השוו: עניין אלחאק, פסקה 25 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן), בענייננו מתקיימות נסיבות ייחודיות וחריגות המצדיקות לסטות ממנו במידה מסוימת, במובן זה שבמקום המתנה של שנתיים נוספות במעמד של תושב ארעי (רישיון מסוג א/5) עד לקבלת תושבות קבע, המערערת תהא זכאית לקבלת תושבות בחזרה לאלתר, בכפוף להעדרה של מניעה פלילית או ביטחונות. אפרט את טעמי למסקנתי זו. בשנת 2014 הוחלט כאמור לתת למערערת רישיון ישיבה בישראל מסוג ב/1 למשך שנה אחת, הניתנת להארכה בשנה נוספת, כפי שאכן קרה בפועל. בתום השנה השנייה לרישיון הזמני אמנם התעורר אצל המשיבים חשד לגבי מרכז חייה של המערערת, אך נראה שחשד זה התפוגג, למצער לגבי השנים האחרונות. המשיבים מסכימים כי לפני קרוב

לשנתיים (החל מפברואר 2016) המערערת מתגוררת בבית בבעלותה הנמצא בתחומי ישראל. ואכן, בשנת 2017 הוחלט לחדש את הרישיון הזמני (מסוג ב/1) שניתן למערערת לתקופה של שנה נוספת, ולאחרונה כאמור אף נמצא כי המערערת עומדת בתנאי המדיניות המרחיבה לקבלת רישיון מסוג א/5.

30. הנה כי כן, המערערת מצויה בפיקוחם של המשיבים למעלה משלוש שנים, שבמהלכן מרכז חייה נבחן באופן רציף. בחינת מרכז חיים אינה דבר של מה בכך. היא כרוכה בהמצאת מסמכים שונים, הגעה לראיונות והשקעת משאבים לא מבוטלים. לכך מתווספות העובדות שהמערערת, שגילה כ-58 שנים, שוהה בישראל מעל לעשרים שנים; כי עניינה נבדק על ידי הוועדה ההומניטארית מספר פעמים; וכי כבר למעלה מעשור תלוי ועומד צו שיפוטי המתיר את שהייתה בישראל. יוזכר גם כי הודעת המשיבים על החלת המדיניות המרחיבה על המערערת באה בעקבות שאלה של בית המשפט ולא ביוזמת המשיבים. בנסיבות אלה, בכפוף להיעדרה של מניעה ביטחונית או פלילית, אין זה סביר בעיני להוסיף ולחייב את המערערת בתקופה נוספת של בחינה ופיקוח (למקרה שבו הגעתי לתוצאה שונה, אך בנסיבות אחרות, ראו: ע"ם 4380/11 פלונית נ' מדינת ישראל – משרד הפנים (26.3.2017)). אמות המידה של המשפט הציבורי מחייבות כי גם להליך המינהלי של בחינת זכאות לתושבות יהיה סוף. על כן, אם תישמע דעתי, יינתן למערערת רישיון לישיבת קבע לאלתר, בכפוף להיעדרה של מניעה פלילית או ביטחונית.

31. אשר למערערות 2-3. חרף הזמן שחלף מאז שהוגש הערעור, איני סבורה כי ניתן לקבוע מסמרות בעניינן במסגרת הליך זה. אין מחלוקת כי המערערות 2-3 לא נרשמו מעולם כתושבות במרשם האוכלוסין של ישראל. המערערת 3 נולדה בישראל בשנת 1994. לפי תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, מעמדו של ילד הנולד בישראל יהיה כמעמד הוריו (לפרשנות תקנה זו ראו: ע"ם 5569/05 משרד הפנים נ' עויסאט (10.8.2008) (להלן: עניין עויסאט); ע"ם 5718/09 מדינת ישראל נ' סרור, פ"ד סד (3) 319 (2011) (להלן: עניין סרור)). בשל אי הבהירות באשר למעמד האם, בעת לידתה של המערערת היה קושי לכאורה לרשמה כתושבת ישראל, ולטענת המשיבים בזמן אמת אף לא התבקש רישום כזה. עם זאת, גם אם אניח כי במועד הלידה הייתה האם במעמד של תושבת קבע, לא מתחייבת מכך המסקנה כי כיום ניתן להחזיר את הגלגל לאחור ולקבוע כי המערערת 3 זכאית למעמד הזה. במסגרת בחינת בקשה למתן מעמד מכוח תקנה 12, נבחנים בין היתר היבטים הנוגעים למרכז חייו של הילד (ראו: עניין עויסאט, פסקה 12; ע"ם 1966/09 עטון נ' שר הפנים, פסקה 24 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש, שהייתה שם במיעוט לעניין התוצאה (22.11.2011) (להלן: עניין עטון)).

בהליכים שהתנהלו לפני בית המשפט לעניינים מינהליים ולפנינו לא לובנה עד תום השאלה היכן מצוי מרכז חייה של המערערת 3, בפרט בשנים האחרונות. בעוד שעניינה של המערערת (האם) נבדק לפני ולפנים, נסיבותיה של המערערת 3 – כמו גם של המערערת 2 – נותרו במידה רבה בערפל. כך, למשל, באחד מהראיונות שנערכו למערערת היא טענה כי היא התגוררה במחנה שועפאט עם בנותיה, אך בראיון שהתקיים ביום 16.2.2016 היא ציינה כי בנותיה מתגוררות ברמאללה (מ/ש 1/ להודעה מעדכנת מטעם המשיבים מיום 1.10.2017). אמנם, לאחר מכן הצהירה המערערת כי בנותיה מתגוררות עמה בכפר עקב (ראו: הודעה מטעם המערערת מיום 12.11.2017), אך סוגיה זו לא התבררה כדבעי. יתר על כן, בשנת 2010 – בעת שהתנהלו הליכים לפנינו – נרשמה המערערת 3 במרשם האוכלוסין של אזור יהודה והשומרון. לפי חוק האזרחות (הוראת שעה), שנכנס לתוקפו בשנת 2003, "על אף האמור בכל דין לרבות סעיף 7 לחוק האזרחות", שר הפנים לא יעניק לתושב אזור מעמד בישראל. "תושב אזור" מוגדר לפי החוק בנוסחו דהיום כמי שרשום במרשם האוכלוסין של האזור, וכן מי שמתגורר באזור אף שאינו רשום במרשם האוכלוסין של האזור (לפרשנות המונח "תושב אזור" בחוק האזרחות (הוראת שעה) ראו: עניין עויסאת; עע"ם 1621/08 משרד הפנים נ' חטיב (30.1.2011); בג"ץ 4047/13 חדרי נ' ראש הממשלה (14.6.2015); בג"ץ 813/14 פלוניס נ' שר הפנים (18.10.2017)). לפיכך, רישומה של המערערת 3 כתושבת האזור אינו מאפשר לשר הפנים לתת לה מעמד בישראל, שכן הוראת תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל כפופה להסדר שנקבע בחוק האזרחות (הוראת שעה) (ראו: עניין עטון, פסקה 23 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש; עניין סרור). מטעם דומה, רישומה של המערערת 3 כתושבת האזור (וכן של המערערת 2, אשר נרשמה במרשם האוכלוסין של אזור יהודה והשומרון בחודש ספטמבר 2003), גם אינו מאפשר כיום לפנות בבקשה חדת לאיחוד משפחות (לאחר שבקשה קודמת שהגישה האם בשנת 1995 נדחתה כזכור מן הטעם שהיא לא הוכיחה בשעתו שמרכז חייה בישראל).

32. המערערות טענו כי רישומן במרשם האוכלוסין של אזור יהודה והשומרון נעשה מתוך אילוצים רפואיים וחינוכיים, אך הן נמנעו מלפרט על אודות הנסיבות שהקימו את האילוצים הנטענים וממילא לא הביאו ראיות לביסוסן. בנוסף לכך, כפי שצוין לעיל, בהליכים לפנינו לא הובאו ראיות באשר למקום מגוריהן של המערערות בפועל, כמו גם לגבי זיקתן לאזור ולישראל. לכך יש להוסיף כי ככל הנראה המערערות לא עדכנו מיוזמתן את המשיבים או את בית המשפט על רישומן כתושבות האזור. במכלול נסיבות אלה, נראה כי אין מנוס בענייננו מחידוש פנייתן של המערערות 2-3 לוועדה המייעצת – שרשאית כאמור לתת מעמד בישראל לתושבי האזור במקרים חריגים המצדיקים זאת – אשר תברר את כל העובדות הרלוונטיות בעניינן. דומה כי לא

בכדי המערערות הסכימו בעבר, במסגרת ההליך הנוכחי, לפנות לוועדה זו. למעשה, פנייה כזו כבר נעשתה, אך כזכור הוועדה טרם נתנה החלטה סופית בה עד להכרעה בעניינה של המערערת. עתה, משעניינה של המערערת הוכרע בפסק-דין זה, יש לחדש את הטיפול בנושא. על בא כוח המערערות ליזום פניה כזו לוועדה המייעצת ללא דיחוי.

33. בטרם סיום אדגיש, כי אף שלגישתי נסיבות המקרה שלפנינו אינן מאפשרות להחזיר את הגלגל לאחור למסלול של מתן תושבות מכוח תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל או למסלול של איחוד משפחות, אני סבורה כי עליהן לקבל משקל במסגרת דיוניה של הוועדה המייעצת בבקשתן של המערערות 2-3. בראש ובראשונה על הוועדה להתחשב בכך שלפי קביעתי, על המשיבים להשיב למערערת את רישיונה לישיבת קבע לאלתר, בכפוף להיעדרה של מניעה פלילית או ביטחונית. קביעה זו מאפשרת לוועדה המייעצת לדון בעניינן של המערערות 2-3 ללא שיהוי נוסף, בשים לב גם למעמדה של האם. כמו כן, על הוועדה לתת דעתה לעובדה שהמערערת הגישה בשעתו בקשה לאיחוד משפחות; עליה לברר את טענות המערערות 2-3 לאילוצים שהובילו אותן לפי הנטען להירשם כתושבות האזור; עליה לבחון היכן מרכז חייהן בשנים האחרונות; עליה לשקול את העובדה כי במהלך ההליכים לפנינו הפכו המערערות מקטינות לבגירות; ועליה להתחשב בנסיבות אישיות נוספות, כגון מצב רפואי או משפחתי. אין צריך לומר כי ההחלטה החדשה שתינתן כפופה אף היא לביקורת שיפוטית.

107 דבר

34. אנו מנהלים את ההליך בעניינן של המערערות במשך תקופה ארוכה. סופו של ההליך בראשיתו: השילוב בין זיקתה המקורית של המערערת למקום מגוריה לבין הפן ההומניטרי הקשור בשהייתה ארוכת השנים בישראל – מכריע במקרה זה את הכף. אף אם החלטתה של המערערת לרכוש אזרחות אמריקאית ושהייתה הארוכה בניכר משמען העתקת מרכז חייה למדינה אחרת, הרי שהעיקר מצוי דווקא בחזרתה ארצה לפני למעלה מעשרים שנים ובביסוס מחדש של זיקתה לישראל. בהינתן שהמערערת נתונה לפיקוחם של המשיבים מזה תקופה ארוכה, עקרונות ההגינות והסבירות מחייבים לגישתי להשיב לה כבר עתה את רישיונה לישיבת קבע. עניינן של המערערות 2-3 יידון בפני הוועדה המייעצת, בשים לב גם למעמדה של האם בישראל.

35. הערעור מתקבל איפוא במוכן זה שהמערערת תהא זכאית לרישיון קבע לאלתר, בכפוף להעדרה של מניעה פלילית או ביטחונית. המשיבים הבהירו כי לשם בירור היעדרה של מניעה פלילית, על המערערת להמציא תעודת יושר פדראלית מארצות הברית. חזקה על המשיבים כי בנסיבות מקרה זה הם יעשו את מרב המאמצים על מנת לסייע למערערת להמציא את המסמכים הדרושים ולסיים את ההליכים בעניינה במהירות וביעילות. בנותיה של המערערת, המערערות 2-3, תהיינה זכאיות לפנות לוועדה המייעצת. צו הביניים האוסר על הרחקתן מישראל ימשיך לעמוד בתוקפו עד תום 30 ימים ממועד מתן פסק-דין זה, וככל שהן תבחרנה לפנות לוועדה המייעצת – הוא יוסיף להיות בתוקף עד לאחר 30 ימים ממועד קבלת החלטת הוועדה המייעצת בעניינן. המשיבים יישאו בהוצאות המערערות בשתי הערכאות בסך של 40,000 ש"ח.

ה נ ש י א ה (בדימ')

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופטת ד' ברק-ארז:

אני מסכימה לפסק דינה של חברתי הנשיאה (בדימ') מ' נאור. אף לשיטתי התוצאה הראויה במקרה זה, בהתחשב במכלול נסיבותיו הייחודיות, היא כי יינתן למערערת 1 רישיון לשיבת קבע לאלתר, וכי עניינן של המערערות 2-3 יופנה לוועדה המייעצת. כמו כן, אני מסכימה עם חברתי הנשיאה (בדימ') כי מן הראוי שלצורך קבלת החלטתה הנוספת הוועדה המייעצת תיתן את הדעת להשתלשלות העניינים המלאה והסבוכה בנוגע למערערות 2-3.

לבסוף, אף אני סבורה כי בנסיבות אלה, חרף העובדה שההלכה אשר נקבעה בבג"ץ 282/88 עווד נ' ראש הממשלה, פ"ד מב(2) 424 (1988) מעוררת שאלות לא פשוטות, ניתן להותיר את בחינתן לעת מצוא (ראו גם: בג"ץ 7803/06 אבו ערפה נ' שר הפנים, פסקה 8 לפסק דיני (13.9.2017)).

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינה של הנשיאה (בדימ') מ' נאור.

ניתן היום, א' בטבת התשע"ח (19.12.2017).

ש ו פ ט ת

ה נ ש י א ה

ה נ ש י א ה (בדימ')